

کنوانسیون برن از مالکیت معنوی در ایران حمایت نمی کند

کارشناسان در گفت‌وگو با «جوان»:

لایحه «حمایت از حقوق مالکیت ادبی، هنری و حقوق مرتبط» با کنوانسیون برن منطبق است، اما مطلوب ما را فراهم نمی کند

لایحه حمایت از حقوق مالکیت ادبی و هنری و حقوق مرتبط – لایحه‌ای برای محافظت از مالکیت فکری – که سال گذشته از سوی دولت دوازدهم ارائه شد در کمیسیون‌های مختلف مجلس دست به دست شد تا جکش خورای و بندهای آن دستخوش اصلاح شود. اما بر خلاف عنوان جذاب و دهان پر کن، واقعیت تلاش برای تصویب این لایحه به یک توافقنامه بین‌المللی بازمی‌گردد. عضویت در «کنوانسیون برن» پشت پرده لایحه مالکیت فکری است و به یاور بسیاری از کارشناسان عضویت در این کنوانسیون، تعهداتی را برای کشورمان ایجاد می‌کند که با پایشان چندان ارتباطی با محافظت از مالکیت فکری و معنوی ندارد. همچنانکه احمد سالک، نایب رئیس کمیسیون فرهنگی مجلس معتقد است: «لایحه کنونی با کنوانسیون برن منطبق و خلاف ارزش‌های ماست.»

لایحه «حمایت از حقوق مالکیت ادبی و هنری و حقوق مرتبط»واخر سال گذشته به کمیسیون قضایی مجلس ارائه شد اما این لایحه با ایرادات فراوانی روبه‌رو بود به گونه‌ای که «مرکز پژوهش‌های مجلس» حدود ۱۵۰ ایراد محتوایی، ساختاری و متنی از این لایحه بیرون کشید و پیشنهادات جایگزینی ارائه داد. این لایحه در نهایت بعد از تغییرات فراوان مجدداً در شهریورماه جاری به کمیسیون قضایی مجلس شورای اسلامی تسلیم شد. منتقدان معتقدند این لایحه نه فقط حقوق مادی و معنوی پدیدآورندگان محصولات مختلف اعم از کتاب، نرم‌افزار، آثار شنیداری و دیداری را تأمین نمی‌کند بلکه اساساً چالش‌های موجود در حوزه مالکیت فکری و معنوی ناشی از خلأ قانونی نیست بلکه مشکل اصلی در اجرای قوانین موجود است و به مجری قوانین یعنی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی بازمی‌گردد. از همه مهم‌تر اینکه لایحه «حمایت از حقوق مالکیت ادبی و هنری» در موارد متعددی بر یک کنوانسیون بین‌المللی منطبق است و همین انطباق با یک کنوانسیون غیر ایرانی موجب شده تا ساختار این لایحه با مبانی ارزشی ما تفاوت قابل توجهی داشته باشد.

■ **درباره کنوانسیون برن**

کنوانسیون برن، یک معاهده بین‌المللی در خصوص حق تکثیر و حق مؤلف است. طبق این کنوانسیون اگر کتاب یا پروژای بعدی در هر کجای دنیا ترجمه شود باید به نام پدیدآورده آن زده شود. کنوانسیون مذکور کشورها را عضو املزم می‌کند آثار

پدیدآورندگان سایر کشورهای امضاکننده را همچون آثار پدیدآورندگان تبعه خود مورد حمایت کپی‌رایت قرار دهد. ایران عضو کنوانسیون برن نیست. موافقان پیوستن ایران به این کنوانسیون، آن را مقدمه‌ای برای پیوستن ایران به سازمان تجارت جهانی می‌دانند. این در حالی است که به گفته کارشناسان، پیوستن به سازمان تجارت جهانی هم در شرایط کنونی تحریم و فشارهای جهانی ما را با محدودیت‌های جدیدی مواجه می‌کند. به طور نمونه با عضویت در سازمان تجارت جهانی دیگر ما مجاز نیستیم داروهای ژنریک تولید کنیم و این مسئله در شرایط تحریم و در حالی که بسیاری از کشورها به ما دارو نمی‌فروشند چالش‌های متعددی را برای کشورمان ایجاد خواهد کرد. در کنار این ظاهر ا پیوستن به این کنوانسیون در حوزه‌های علمی هم ما را دچار چالش می‌کند.

■ **مشکل ساز شدن یک لایحه**

احمد سالک نایب رئیس کمیسیون فرهنگی مجلس درباره این لایحه و مباحث مطرح پیرامون آن به «جوان» می‌گوید: «بحث مالکیت معنوی را ارتباط با کنوانسیون برن است. کمیسیون فرهنگی کمیسیون

فرعی این لایحه بود اما با کمال تأسف بسیار از بخش‌های این لایحه با کنوانسیون برن انطباق دارد. در حالی که شرایط کشور ما با کشورهای اروپایی بسیار متفاوت است و ارزش‌ها مبنای کار ماست. باید دقت شود مالکیت فکری و معنوی مد نظر ما منطبق با ارزش‌ها باشد به همین خاطر بسیاری از بندهای این لایحه در کمیسیون فرهنگی مجلس حذف یا اصلاح شد و تلاش کردیم تا این لایحه چیزی نباشد که اروپایی‌ها می‌خواهند بلکه چیزی باشد که متناسب با شرایط کشور و سیاست‌های نظام و مبتنی بر قانون اساسی باشد.» وی در پاسخ به سوال «جوان» درباره بومی‌سازی این لایحه با شرایط جامعه ایران تصریح می‌کند: «چیزی که دولت به مجلس فرستاده بومی‌سازی شده‌نیست اما ظاهراً کمیسیون اجتماعی طرح دیگری را روی این لایحه داده‌اند که پیشنهادات آنها تطابق بیشتری با کنوانسیون برن دارد و اگر دقت نشود می‌تواند مشکلاتی را به وجود بیاورد.»

حجت‌الاسلام والمسلمین نصرالله پژمانفر دیگر عضو کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی هم معتقد است: «این لایحه به لحاظ ساختاری و

تعهدات یکطرفه‌ای که برای کشور ایجاد می‌کند، اشکالات فراوانی دارد.»

این عضو کمیسیون فرهنگی مجلس با تأکید بر اینکه این لایحه یک حرکت یکطرفه و محدودکننده ایران در جهان است، خاطر نشان می‌کند: «تصویب چنین لایحه‌ای در همه بخش‌های هنری از جمله فیلم، کتاب، موسیقی، علمی و... برای جامعه ایران نامنی ایجاد می‌کند و محدودیتی است که خودمان فراهم می‌کنیم.»

■ **محروم کردن جامعه ایرانی از منابع علمی خارجی**

ما در حوزه مالکیت معنوی قانون داریم؛ قوانین مصوب سال ۱۳۴۸ و ۱۳۵۲ در حوزه مالکیت فکری تا کنون برقرار بوده است، بنابراین اگر بنیاست تا قانون تازه‌ای در این زمینه تدوین شود باید از قوانین قبلی قوی‌تر و غنی‌تر باشد. سیدعباس حسینی نیک، پژوهشگر حقوق مالکیت فکری هم از منتقدان این لایحه است. وی در بیان اشکالات وارده به لایحه مالکیت فکری به «پینا» می‌گوید: «در قوانین سال‌های

تبلیغ کالا‌های مضر، ممنوع ولی آزاد!

چندین ماده، تبصره و آیین‌نامه وجود دارد که زور مافیای تبلیغات از این مقررات قوی‌تر است

ماده ۳۷ برنامه پنجم توسعه یکی از مهم ترین پشتوانه‌های قانونی است که تبلیغ خدمات و کالا‌های تهدیدکننده سلامت را از سوی تمامی رسانه‌ها ممنوع می‌کند. این قانون حتی برای متخلفان مجازات هم در نظر گرفته است

دفتر تبلیغات و اطلاع‌رسانی پیش‌نویس قانون جدید تبلیغات کشور را در دستور کار قرار داد که به روز رسانی شده و موضوعات مبتلا به روز را در خود جا داده است. علاوه بر قوانین پنج ساله توسعه این قانون نیز بخشی از پشتوانه قانونی منع تبلیغ کالا‌های آسیب‌رسان به سلامت را در دل خود جای داده است:بندهایی قانونی که اجرایی نمی‌شوند!

■ **ماده ۵۱قوانین و مقررات تبلیغاتی کشور**

در فصل دوم و ماده ۵۱قوانین و مقررات تبلیغاتی کشور تأکید شده است: «تأمین‌کنندگانی که برای فروش کالا و خدمات خود تبلیغ می‌کنند نباید سلامتی افراد را به خطر بیندازد.» ماده بعدی در این باره بیشتر توضیح می‌دهد و می‌گوید: «تأمین‌کننده باید به نحوی تبلیغ کند که مصرف‌کننده به طور دقیق، صحیح و روشن اطلاعات

معولیت در اجرای قانون جامع حمایت از معلولان

یک ثانیه یا شاید کسری از یک ثانیه فاصله میان سلامت و معلولیت است! البته این جداز معلولیت‌های مادرزادی است اما دلیل معلولیت هر چه که باشد، افراد معلول هم مانند سایر افراد جامعه دارای حقوقی هستند که باید در نظر گرفته شود.

سال ۱۹۹۲ بود که مجمع عمومی سازمان ملل متحد سوم دسامبر راروز جهانی معلولان اعلام کرد. در کشور ما این روز با ۱۲ آذرماه مصادف است و بهانه‌ای است تا وضعیت معلولان و قوانین حمایتی درباره آنان را مرور کنیم. به خصوص اینکه به واسطه آمار بالای تصادفات جاده‌ای سالانه چیزی نزدیک به ۵۰ هزار نفر به امار معلولان کشور اضافه می‌شود.

با تمام اینها اما آمار درستی درباره تعداد معلولان کشور در دسترس نیست و در سرشماری سال ۱۳۹۵ معلولان از قلم افتاده‌اند! با وجود این حمایت از معلولان جامه قانون پوشیده و برای این کار شیوه‌نامه و وظایف و تکالیفی تعیین شده است.

قانون حمایت از حقوق معلولان پس از توقفی ۱۰ساله در اسفند ماه سال ۹۶ در مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید و در هشتم اردیبهشت ماه سال ۹۷ توسط رئیس‌جمهور برای اجرا ابلاغ شد. این قانون ۶۳بندی وظایف و تکالیف دستگاه‌های مختلف را برای حمایت از حقوق معلولان مشخص کرده است اما این قانون هم مانند بسیاری دیگر از قوانین حمایتی در گیر و دار تأمین بودجه و بی‌اعتنایی برخی دستگاه‌ها قرار گرفته و بسیاری از بخش‌های آن اجرایی نشده است. صرفنظر از بندهایی همچون سهمیه سه درصدی استخدام معلولان یا تعیین حقوق و حمایت‌های مالی از آنان شاید اصلی‌ترین بخش مغفول مانده این قانون بحث‌های مرتبط با مناسب‌سازی معابر برای عبور و مرور این افراد باشد. معلولان هم بخشی از اعضای این جامعه‌اند و باید همچون سایر شهروندان بتوانند به راحتی در معابر تردد کنند! از وسایل و مبلمان شهری بهره ببرند و از وسایل نقلیه عمومی استفاده کنند اما در شرایط کنونی حتی برخی ساختمان‌های به‌زیستی به عنوان اصلی‌ترین نهاد متولی معلولیت در جامعه و ساختار اداری‌ای که معلولان هر از چند گاهی گذرشان به آنجا می‌افتد هم هنوز برای تردد معلولان مناسب‌سازی نشده‌اند!

جوی‌های آب پهن و بدون بل، سطوح نامتقارن خیابان‌ها و معابر و وضعیت سیستم حمل و نقل عمومی موجب شده تا افراد معلول برای ساده‌ترین کارهایشان هم نیازمند کمک دیگران باشند. این در حالی است که فصل دوم از قانون جامع حمایت از معلولان بر مناسب‌سازی، دسترسی‌پذیری و تردد و تحرک آن‌ها تأکید دارد.

بر اساس این قانون تمامی دستکگاه‌های مشمول مکلفند ضمن رعایت تمامی ضوابط و استانداردهای دسترس‌پذیری ساختمان‌ها و تأسیسات برای افسراد دارای معلولیت در طرح‌های آبی و در دست تهیه خود، ساختمان و تأسیسات فعلی تحت پوشش خود را بر اساس برنامه‌ریزی و هدف‌گذاری معین و با پیش‌بینی بوده‌جه مشخص سالانه، تا اقف ۱۴۰۴ مناسب‌سازی کنند.

شهردار ی‌ها هم مکلفند از صدور پروانه احداث، بازسازی یا پایان کار برای ساختمان‌ها و اماکن با کاربری عمومی از جمله مجتمع‌های اداری، درمانی و آموزشی که ضوابط و استانداردهای مصوب دسترس‌پذیری افراد دارای معلولیت را رعایت نکرده باشند، خودداری و در احداث و بازسازی معابر عمومی مناسب‌سازی نمایند.

علاوه بر این وزارخانه‌های راه و شهرسازی و کشور و شهرداری‌ها موظفند نسبت به مناسب‌سازی و دسترس‌پذیری تمامی پایانه‌ها، ایستگاه‌ها، تأسیسات سامانه‌ها و ناوگان حمل و نقل درون شهری و برون شهری منطبق با استانداردهای بین‌المللی دسترس‌پذیری سامانه‌های حمل و نقل عمومی برای دسترسی افراد دارای معلولیت اقدام و امکان بهره‌مندی این افسراد از ناوگان حمل‌ونقل زمینی، دریایی و هوایی را فراهم کنند و کارکنان خود را جهت همیاری علمی و صحیح با مسافران دارای معلولیت آموزش دهند. اما اگر می‌خواهید بدانید این بخش از قانون حمایت از معلولان تا چه اندازه اجرایی شده است، کافی است ساعتی روی صندلی چرخدار بنشینید و برای انجام کاری اداری به خیابان بروید! آن وقت دستنتی می‌آید شهرهای ما چقدر معلولند!

دانشگاه‌ها

مجازات توهین در فضای مجازی

توهین از لحاظ قوی به معنای خفیف، سست یا باشل کردن است. در واقع فرد توهین‌کننده با صحبت‌ها یا رفتار خود در شخصیت فرد توهین‌شونده سستی به وجود می‌آورد و به عبارات بهتر او را تحقیر می‌کند. ناسزا گفتن، دشنام دادن به دیگران یا فحاشی کردن از مصادیق بارز توهین به شمار می‌روند. در جرم توهین، آنچه اهمیت دارد توهین‌آمیز بودن رفتار است؛ یعنی اینکه ممکن است فردی به طر ف مقابل خود دشنام دهد، اما فرد توهین‌شونده به خاطر بر خور داری از روحیه بالا تحت تأثیر سخنان وی قرار نگیرد. در این حالت نمی‌توان گفت که جرم توهین اتفاق نیفتاده است، چون ملاک، توهین‌آمیز بودن خود رفتار است.

توهین جرم است خواه در فضای واقعی اتفاق بیفتد، خواه در فضای مجازی! مجازات اشخاصی که در فضای مجازی و با استفاده از ابزارهای ارتباطی جدید مثل تلگرام یا اینستگرام به دیگران توهین می‌کنند همچون کسانی هستند که در کوچه و خیابان به دیگران اهانت می‌کنند.

بر این اساس قانون‌گذار در ماده ۶۰۸ برای این قبیل اشخاص تا ۲۴ ضربه شلاق یا ۵۰۰ هزار تا یک میلیون ریال جزای نقدی در نظر گرفته است.

برای شکایت از توهین‌کنندگان فضای مجازی به ججا باید مراجعه کرد؟

توهین فحاشی در فضای مجازی با توجه به جرم بودن آن قابل پیگیری است. اما یکی از مشکلاتی که معمولاً در این زمینه وجود دارد، ناشخص بودن هویت فرد مرتکب است.

این مشکل با جعلی بودن هویت افرادی که در این فضا در حال فعالیت هستند، تشدید نیز می‌شود، اما با این حال اگر چنانچه مشکلی در این خصوص به وجود آمد می‌توانید به داسرا مراجعه کنید و با تنظیم شکواییه فرد مرتکب را به پای میز محاکمه بکشانید.

در این حالت داسرای محلی که در آن با توهین مواجه شده‌اید، صلاحیت رسیدگی را خواهد داشت. یعنی برای مثال چنانچه شما ساکن تهران باشید و برای مسافرت از تهران خارج شده و به سمت شمال کشور حرکت کنید و در جریان سفر با توهین و فحاشی‌های تلگرامی یک شخص مواجه شوید، نیازی نیست که از محل زندگی فرد مزاحم مطلع باشید یا اینکه حتماً به تهران برگردید تا بتوانید از وی شکایت کنید بلکه در همان جایی که پیام‌های توهین‌آمیز را دریافت نموده‌اید نیز می‌توانید به دادسرا مراجعه و شکایت خود را مطرح کنید.